

Kamenné památky Miletínska

Panna Marie Na Drahách

To místo má jedinečnou atmosféru, danou krásným výhledem na Miletín i jeho pohnutou historií. Právě zde, u staré úvozové cesty k Hostinnému, bylo od nepaměti místo výkonu hrdelních trestů, které vynesla miletínská vrchnost a potvrdil pražský apelační soud. Zde kdysi ukončily svůj nešťastný život Kristýna Havlíčková, Alžběta Samková a řada jiných, dnes již bezejmenných provinilců. V roce 1811 však již temná minulost tohoto místa přežívala jen ve vyprávění starousedlíků a zdá se, že hlavním důvodem, proč zde byla socha Panny Marie vztyčena, byl právě ten krásný výhled a určitá analogie k umístění sochy sv. Gottharda na protilehlé straně městečka.

Ověňčená socha Panny Marie na počátku 20. století

Socha Panny Marie Neposkvrněné (Immaculaty) vznikla před rokem 1792 jako součást výzdoby nového štítu měšťanského domu kupce Ignáce Falgeho v Trut-

nově. Stála pravděpodobně v nice zahlobené do fasády domu a byla pozlacená. Rekonstrukci štítu tehdy prováděl trutnovský kameník a sochař Josef May. Socha Panny Marie tak byla pravděpodobně výtvozem jeho dílny. Dům později vyhořel a snad pro vzpomínku nechal v roce 1811 Falgův syn Ignác Josef Falge, který zatím přesídlil na miletínský zámek, sochu přivést do Miletína a v neděli 26. května 1811 umístit na hranolový podstavec u bývalého popraviště.

Socha svěřice je zhotovena z permského červeného pískovce, novější podstavec je z pískovce světlého. Panna Marie stojí na zeměkouli ovinuté hadem, pravou rukou přidržuje zavřenou knihu, v levé kdysi držela lilii – obojí symbolizuje panenství a neposkvrněnou čistotu. Kolem hlavy má aureolu, na níž bylo původně 12 hvězd (v současnosti jen devět). Z celkového pojetí plastiky a zejména z nápadně hrubého a plochého zpracování její dorzální (zádové) části je dobře patrné, že nebyla určena do volného prostoru, ale k umístění u zdi či ve výklenku.

Na přední straně podstavce byl původně latinský nápis, upomínající vztyčení sochy a její posvěcení v roce 1811. Byl však vyveden pouze barvou a již v polovině 19. století takřka nečitelný.

Statua haec erecta est felici
regimine praenobilis Domini
Ignatii Falge, domini in Miletin,
Lomnitz, Pischely et Czista,
die vero 26. Mají; eodem anno
fuit a Ven. Dom. Miletinensi
Curato Ignatio Patzak splen-
Dide benedicta. A. D. 1811

(Tato socha byla vztyčena za úspěšného panování ušlechtilého pána Ignáce Falgeho, pána na Miletíně, Lomnici, Pyšelech a Čisté, dne 26. května; téhož roku jí bylo od ctihodného pána Ignáce Pacáka, faráře miletínského, slavně požehnáno. LP 1811)

Jak šel čas

1844 Socha byla opravena a natřena barvou.

1934 Koncem září nechala paní Filipa Hofmanová z Miletína čp. 228 sochu nově natřít. Opravu provedl malíř a fotograf František Nosek.

1963 Socha prohlášena kulturní nemovitou památkou.

Pokračování na str. 17

1979 Nekvalitní pískovec, neodborné opravy, padající větve stromů – to jsou některé z hlavních příčin rychlé degradace památky. Toho roku zjistil restaurátor akademický sochař Jan Černý, „že se povrch kamene rozpadá a plastika na značné části povrchu opadala až do hloubky několika centimetrů (...) Chyběla levá ruka, socha byla poškozena též mechanicky v obličejí atd.“ Černý poté provedl očištění a konzervaci sochy, opravil drobné se drapérií, doplnil chybějící ruku a část těla hada.

1995 Předchozí opravy však nemohly být trvalé, stav sochy byl po dalších 15 letech opět velmi špatný, až se v Miletíně začalo vážně uvažovat o jejím sejmutí z podstavce a uložení ve skladu. Restaurátorský zásah akademického sochaře Jiřího Kašpara tak přišel „za pět minut dvanáct“. Jiří Kašpar doplnil chybějící prsty, světiče dostala opět svoji svatozář, byť bez hvězd.

2011 A uběhlo dalších 15 let, během kterých Panna Marie opět přišla o prsty, svatozář a další plastické prvky. Po získání dotace z rozpočtu Královéhradeckého kraje provedl Jiří Kašpar novou důkladnou renovaci. Došlo i na novou svatozář s hvězdami, překvapivě však pouze devíti. Starosta Miletína Miroslav Nosek to vysvětluje tím, že v hlíně poblíž sochy byl nalezen kruh „původní“ aureoly s devíti trny pro osazení hvězd, který byl při renovaci na sochu vrácen. Celkové náklady na opravu dosáhly částky 115 000 Kč.

Prameny a literatura:

Státní okresní archiv Jičín:

- Archiv města Miletín, Kronika města Miletína 1849-1930 (Jan N. Lhota a pokračovatelé)

- Farní úřad Miletín, Pamětní kniha 1836-1920

Městský úřad Miletín, dokumentace k obnově památek.

CECHNER, Antonín: Soupis památek historických a uměleckých v království Českém. Svazek XXXI – Politický okres Novopacký. Praha 1909.

HORÁK, Václav: Immaculata pod Chroustovským lesem – dílo sochaře Josefa Maye? In: Trutnov – město draka - O našich pokladech 6. Trutnov: Trutnov – město draka 2018

LHOTA, Jan Nepomuk: Miletín nad Bystřicí. Příběhy jeho a památky. Brno: J. N. Lhota, 1888.

NOSEK, Miroslav: Rekonstrukce sv. Norburgy [sic!] na bývalém popravišti. Sousedské listy, leden-duben 2012. Miletín: Město Miletín, 2012.

www.pamatkovykatolog.cz

Fotografie: repro Soupis památek, autor

Jan Hlavatý

Stav památky v roce 2003

Panna Marie po opravě v roce 2011